

Från: Ålands rättshjälpsbyrå / Gard Larpes, led.off.rb
Till: Justitieministeriet

Ref. 27.6.2014 BEGÄRAN OM UTLÅTANDE

”Justitieministeriet ber om ert utlåtande gällande arbetsgruppsbetänkandet ”Reform av de statliga rättshjälpsbyråernas organisationsstruktur” (Betänkanden och utlåtanden 25/2014).”

Utlåtande.

Ålands rättshjälpsbyrå bör kvarstå som enskild självständig svenskspråkig administrativ enhet, då Åland centralt avviker språkligt och därmed även förvaltningsmässigt från övriga Finlands enheter.

Detta är en lösningen som har funnits vara korrekt även gällande övriga myndigheter, såsom Polisväsendet, Åklagarväsendet, Tingsrätten, osv....

Ett allmänt problem inom justitieförvaltningen såsom i aktuella reformarbetets handling ”Reform av de statliga organisationsstruktur (på finska)”, är att den inte har gjorts på svenska, och inte heller har det i underlaget eller i förslagen beaktats språkfrågan i tillräcklig hög grad. Bland annat nämns inte och beaktas inte omständigheter som föranleds av att Åland och dess statliga enheters förvaltning är enbart på svenska, medan förvaltningsspråket i övriga Finland är huvudsakligen på finska. Vilket gör att förvaltningen måste till dessa delar sannolikt separeras, ifall den inte accepteras var enbart på svenska även utanför Åland.

Inledningsvis:

I allmänhet kan ytterligare konstateras följande fakta som möjligen har glömts bort i reformarbetet:

1. Landskapet Åland är enspråkigt svenskt. Ämbetsspråket i statsförvaltningen är svenska. (se Självstyrelselag för Åland, 36 § 1 mom).
2. Skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan statliga myndigheter i landskapet skall avfattas på svenska. Detsamma gäller skrivelser och andra handlingar mellan å ena sidan nämnda myndigheter och å andra sidan statsrådet, de centrala statsmyndigheterna samt andra statsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt innefattar landskapet eller en del därav.
3. Statliga myndigheter på Åland (inklusive rättshjälpsverksamheten och den allmänna intressebevakningen) är enspråkigt svenskt, vars ämbetsspråk är svenska.
 - ⇒ Rättshjälpsdistrikt/rättshjälpsbyrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör ha som sitt enda ämbetsspråk svenska. Denna aktuella myndighet bör erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Även denna aktuella

myndighets bruksspråk bör vara svenska. => annars finns det uppenbar fara för förfinskning och Självstyrelselagens avsikt och anda undergrävs samt kringgås = olagligt förfarande.

- ⇒ Rättshjälpdistrikt/rättshjälpsbyrå, dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte på Åland. Enbart då garanteras långsiktigt Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet.
- ⇒ Rättshjälpdistriktets/rättshjälpsbyråns chef dit Åland hör, bör behärska svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.

Frågeställningarna:

1. Hur förhåller ni er till förslaget om att skilja åt rättshjälps tjänster och intressebevakningstjänster (punkt 5.1 i betänkandet)?
 - a. Vid mindre enhet, såsom på Åland finner man synergifördelar när verksamheten är samordnade. Rättshjälpsenhetens närhet utgör samtidigt en lätt tillgänglig otrolig juridisk kunskapsresurs för den allmänna intressebevakningen. Intressebevakningens självständighet påverkas samtidigt inte av denna närhet, då intressebevakaren tjänstgör enligt sin totala bedömningsfrihet i enlighet med domstolens förordnade i deras aktuella klientärenden.
2. Hur förhåller ni er till förslaget om att bilda åtta rättshjälpdistrikt (punkt 5.2.1 i betänkandet)?
 - a. Distriktens antal och regional fördelning skulle lämpligast följa hovrätts- och tingsrätts regionernas regionala fördelning, dock med undantag av de svenskspråkiga regionerna som kunde bilda ett eget distrikt (6 i riket + 1 på Åland = 7).
 - i. En eventuellt rättshjälpdistrikt/rättshjälpsbyrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör ha som sitt ämbetsspråk svenska. Denna aktuella myndighet bör erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Även denna aktuella myndighets bruksspråk bör vara enbart svenska. => annars finns det uppenbar fara för förfinskning och att Självstyrelselagens avsikt om svenskspråkighetens bevarande undergrävs samt kringgås = olagligt förfarande.
 - ii. En eventuella rättshjälpdistrikt/rättshjälpsbyrå, dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte/chef på Åland. Enbart då garanteras långsiktigt Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet samt tillgänglighet med närhet.
 - b. Ett eventuellt Ålands- och svenskfinlands rättshjälpdistrikt, skulle eventuellt kunna omfatta utöver Åland, även de svenskspråkiga regionerna i Åbo skärgård, Vasa/Österbotten samt Nyland/Borgå/Raseborg.
 - c. Rättshjälpdistriktets chef dit Åland hör, bör behärska svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.

3. Hur förhåller ni er till förslaget om att bilda sex rättshjälpsdistrikt (punkt 5.2.2 i betänkandet)?
- Distriktens antal och regional fördelning skulle lämpligast följa hovrätts- och tingsrätts regionernas regionala fördelning, dock med undantag av de svenskspråkiga regionerna som kunde bilda ett eget distrikt (6 i riket + 1 på Åland = 7).
 - En eventuellt rättshjälpsdistrikt/rättshjälpsbyrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör ha som sitt ämbetsspråk svenska. Denna aktuella myndighet bör erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Även denna aktuella myndighets bruksspråk bör vara enbart svenska. => annars finns det uppenbar fara för förfinskning och att Självstyrelselagens avsikt och anda undergrävs samt kringås = olagligt förfarande.
 - En eventuella rättshjälpsdistrikt/rättshjälpsbyrå, dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte/chef på Åland. Enbart då garanteras långsiktigt Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet samt tillgänglighet och närhet.
 - Ett eventuellt Ålands- och svenskfinlands rättshjälpsdistrikt, skulle eventuellt kunna omfatta utöver Åland, även de svenskspråkiga regionerna i Åbo skärgård, Vasa/Österbotten samt Nyland/Borgå/Raseborg.
 - Rättshjälpsdistriktets chef bör behärska svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.
4. Förhållningen till fråga om uppgiftsbeskrivningarna (punkt 5.2.3 i betänkandet).
- Vid centralisering av förvaltningen bör man beakta att Åland avviker från övriga förvaltningen till den del att den är enspråkigt svenskt, varför Åland bör utgöra en skild egen svenskspråkig förvaltningsenhet. I denna enhet sker all förvaltning och kommunikation på enbart svenska. Därför förordas 7 distrikt, som består av Åland samt 6 övriga distrikt.
 - Då Ålands rättshjälpsbyrå är den enda enbart svenskspråkiga statliga ämbetsverket, så behövs inte skild övre distrikt nivå ovanför Ålands rättshjälpsbyrå, utan Ålands rättshjälpsbyrå får utgöra sin egen distrikt, men tilldelas nödvändiga extra resurser för att ombesörja den svenskspråkiga förvaltningen. Ålands distriktes behovet av förvaltningsresurserna kan tilldelas så att 60% av byråns ledande offentliga rättsbiträdet heltidstjänst arbetsinsatts beräknas till distriktets förvaltningen, samt även 60% av byråns rh-/förvaltningssekreterarens heltidstjänsts arbetsinsatts till förvaltningen. Därmed kan resterande 40% av byråns ledande offentliga rättsbiträdets insatser sparas till ombudsarbete. Därtill borde till enheten anställas ett andra offentligt rättsbiträde, som även kan vara vikarie för byråns ledande offentliga rättsbiträde. Byråns rh-/förvaltningssekreterarens resterande 40% går till assistera offentliga rättsbiträdena i deras klientärenden.
 - På grund av enhetens litenhet så bör Ålands rättshjälpsbyråns ledande offentliga rättsbiträde vara chef både för rättshjälpsenheten och intressebevakningsenheten. varför arbetsresursbehovet enligt ovan beräknas vara enligt ovan. Samma gäller för förvaltningssekreteraren.
 - Ålands rättshjälpsbyråns ledande offentliga rättsbiträdet som även skulle vara Ålands distriktets chef, skulle ha samtliga arbetsuppgifter som nämnts för 1) rättshjälps- och intressebevakningsdistriktets chef, 2) rättshjälpsbyråns ledande offentliga rättsbiträde, samt 3) intressebevakningsbyråns ledande allmänna intressebevakare.

- e. Ålands rättshjälpsbyråns rh-/förvaltningssekreterare som även skulle vara Ålands distriktets förvaltningssekreterare, skulle så samtliga arbetsuppgifter som nämnts för 1) rättshjälps- och intressebevakningsdistriktets förvaltningssekreterare, samt 2) rättshjälpsbyråns och intressebevakningsbyråns förvaltningssekreterare.
5. Förhållningen till förslaget om att bilda elva rättshjälpsbyråer (punkt 5.3 i betänkandet).
- a. Rättshjälpsbyråers regionala fördelningar skulle lämpligast följa tingsrätts regionernas regionala fördelning, där Åland fortsättningsvis bildar en egen rättshjälpsbyrå enhet.
 - i. En rättshjälpsbyrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör ha som sitt enda ämbetsspråk svenska. Denna aktuella myndighet bör erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Även denna aktuella myndighets bruksspråk bör vara enbart svenska. => annars finns det uppenbar fara för förfinskning och att Självstyrelselagens avsikt och anda undergrävs samt kringås = olagligt förfarande.
 - ii. En rättshjälpsbyrå, dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte/chef på Åland. Ty enbart då garanteras långsiktigt att Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet samt tillgänglighet och närhet.
 - iii. Rättshjälpsbyråns chef bör behärska svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.
 - b. Ett eventuellt Ålands- och svenskspråkigt rättshjälpsbyrå, skulle eventuellt kunna omfatta utöver Åland, även de svenskspråkiga regionerna i Åbo skärgård samt Borgå/Raseborg. Därtill borde i Österbotten skapas en skild svenskspråkigt rättshjälpsbyrå.
6. Förhållningen till förslaget om att inrätta ett centralt ämbetsverk (punkt 5.4 i betänkandet).
- a. Tanken är bra och skulle sannolikt förbättra kvalitetsutvecklingen.
 - b. Inom centrala ämbetsverk, skall sedan fortleva svenskspråkiga Åländska ämbetsverk Ålands rättshjälpsbyrå som underlydande enhet under aktuella centrala ämbetsverk.
 - i. Regionala ämbetsverket Ålands rättshjälpsbyrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör fortsättningsvis ha som sitt enda ämbetsspråk svenska.
 - ii. En Ämbetsverk/rättshjälpsbyrå, dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte/chef på Åland. Ty enbart då garanteras långsiktigt Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet samt tillgänglighet och närhet.
 - c. Centrala ämbetsverket skall kunna verka enkom på svenska gentemot Åland och åländska ämbetsverk. Åländska ämbetsverket bör fortsättningsvis erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Aktuella centrala ämbetsverk bör ha som andra aktiva ämbetsspråk svenska, samt centrala ämbetsverkets chef bör behärska bägge inhemska med minst perfekta språkliga nivå => annars finns det uppenbar fara för förfinskning och att Självstyrelselagens avsikt och anda undergrävs samt kringås = olagligt förfarande.
 - d. Centrala ämbetsverkets chef bör behärska svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.

7. Förhållningen till förslaget om att inrätta ett särskilt rättshjälpsverk (punkt 5.5 i betänkandet)
 - a. Tanken är bra och skulle sannolikt förbättra kvalitetsutvecklingen.
 - b. Inom ett aktuella rättshjälpsverket, skall sedan fortleva självständiga enbart svenskspråkiga Åländska rättshjälpsverket Ålands rättshjälpsverk/-byrå som underlydande enhet under aktuella rättshjälpsverk.
 - i. Regionala rättshjälpsverket Ålands rättshjälpsverk/-byrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör fortsättningsvis ha som sitt enda ämbetsspråk svenska.
 1. Region verket dit landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte/chef på Åland. Ty enbart då garanteras långsiktigt att Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet samt tillgänglighet och närhet.
 - c. Centrala Rättshjälpsverket skall kunna verka enkom på svenska gentemot Åland och åländska rättshjälpsverk och andra myndigheter på Åland. Åländska rättshjälpsverket/-byrån bör fortsättningsvis erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Aktuella centrala ämbetsverk skall ha även svenska som sitt ämbetsspråk, samt automatiskt bruka enbart svenska med de bosatta eller arbetande på Åland (i synnerhet tjm på Åland).
 - d. Rättshjälpsverkets chef bör behärska svenska på perfekt nivå då, till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.
8. Vilken organisationsmodell som skulle lämpa sig bäst för rättshjälpsbyråerna och varför.
 - a. Viktigaste oberoende av organisationsmodellen är att:
 - i. Organisationschefen behärskar svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.
 - ii. Att ämbetsspråket berörande samtliga chefer och anställda på Åland är enbart på svenska, samt att organisationschefen entydigt är ansvarig ombesörja detta är även verkligheten – då annat vore tjänstefel, då det skulle entydigt bryta emot Ålands självstyrelselags ord och anda.
 1. Samtliga muntliga och skriftliga information bör finnas på svenska.
 - b. Enheten på Åland bör vara en självständig enhet såsom tidigare, men till den torde kunna anslutas andra regioner, dock bör enhets chefens huvudsakliga arbetsplats vara på Åland enligt direktiven, ty annars kan inte enhetens svenskspråkighet garanteras på lång sikt.
 - c. Bäst är alternativ 6 – med ett centralt ämbetsverk, samt under den underlydande självständiga ämbetsverk, där även enbart svenskspråkiga Ålands rättshjälpsbyrå ingår.
 - i. Skulle ge effektivare och mera självständig utveckling av verksamheten. Detta förefaller ha lyckats med polisväsendet samt fogdeväsendet.

9. Andra kommentarer beträffande arbetsgruppens betänkande

- a. Ålands rättshjälpsbyrå bör kvarstå som enbart rent svenskspråkig och självständig administrativ enhet, då Åland avviker från förvaltningsrättsligt och språkligt från övriga Finland.
 - a. Landskapet Åland är enspråkigt svenskt. Ämbetsspråket i statsförvaltningen är svenska. (se Självstyrelselag för Åland, 36 § 1 mom).
 - b. Skrivelser och andra handlingar som utväxlas mellan eller till statliga myndigheter i landskapet skall avfattas på svenska. Detsamma gäller skrivelser och andra handlingar mellan å ena sidan nämnda myndigheter och å andra sidan statsrådet, de centrala statsmyndigheterna samt andra statsmyndigheter vilkas ämbetsdistrikt innefattar landskapet eller en del därav.
 - c. Statliga myndigheter på Åland (inklusive rättshjälpsverksamheten och den allmänna intressebevakningen) är enspråkigt svenskt, vars ämbetsspråk är svenska.
- ⇒ Rättshjälpsdistrikt/rättshjälpsbyrå dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör bör ha som sitt enda ämbetsspråk svenska. Denna aktuella myndighet bör erhålla samtliga sina handlingar på svenska. Även denna aktuella myndighets bruksspråk bör vara svenska. => annars finns det uppenbar fara för förfinskning och Självstyrelselagens avsikt och anda undergrävs samt kringgås = olagligt förfarande.
- ⇒ Rättshjälpsdistrikt/rättshjälpsbyrå, dit regionen landskapet Åland eller kommuner på Åland tillhör, bör ha sitt huvudsäte på Åland. Enbart då garanteras långsiktigt Självstyrelselagens avsikt om garanterande av statliga enhetens svenskspråkighet.
- ⇒ Rättshjälpsdistriktets/rättshjälpsbyråns chef dit Åland hör, bör behärska svenska på perfekt nivå, då till dennes region ingår den enbart svenskspråkiga Åland.

Med vänlig hälsning

Gard Larpes, ledande offentligt rättsbiträde
Ålands rättshjälpsbyrå

Torggatan 26 A
22100 Mariehamn
Tel. 02956 61801
Fax. 02956 61809
E-post: grad.larpes@om.fi